

Kur geriausia investuoti?

/įžanga/

Neišsigąskit, jūs tikrai nusipirkote žurnalą „Aš ir Psichologija“ ir kasininkė jums vietoj jo neįbruko „Investuok“. Tai, ką nešiojamės tarp savo ausų, yra pati geriausia vieta investicijoms. Keliaujant į užsienį ir kertant sieną, jums nereikės nieko deklaruoti, o užpuolikas taip pat nesugebės pasisavinti tarp ausų esančio turinio. Tad šis straipsnis apie vertingiausią jūsų turtą – jus pačius ir investicijas į save.

/Dėstymas/

Mokytis, mokytis ir dar kartą mokytis...

V. Iljičius visgi buvo teisus. Su nostalgija prisimenu laikus, kai dvyliktoje klasėje, besiruošdamas valstybiniam matematikos egzaminui, praleidau valandų valandas sprenddamas šimtus įvairiausių uždavinių. Su nostalgija dėl to, kad matematikos mokytojas mokslo metų pradžioje pasakė receptą, kaip išlaikyti valstybinį egzaminą 100. Ogi tereikia išspręsti visus 1000 puslapių storumo matematikos vadovėlio uždavinius (dabar jau nebepamenu, kaip tiksliai vadinosi pats vadovėlis). Žiūrėdamas jau jauno suaugusio akimis į šį savo gyvenimo epizodą suprantu, kaip gera buvo mokykloje. Gera ta prasme, kad nereikėjo **rinktis**. Arba beveik nereikėjo. Nesirinkdavai pamokų, nesirinkdavai namų darbų, nesirinkdavai mokytojų.

Amazon.com man rodo, jog turi savo „lentynose“ 657 149 knygą istorijos tema. Kaip man iš jų išsirinkti pačią geriausią? Ir ar galėčiau tokį pasirinkimą atlikti būdamas aštuntoje klasėje? Šį darbą už mane atlieka mokytojas, kuris nešiojasi tarp savo ausų daug daug daug perskaitytų knygų istorijos tema ir geba pateikti medžiagą sukonkretintai, parinkdamas iš jos tai, kas yra svarbiausia aštuntokui.

Seniau galvojau, kad taip įtemptai kaip dvyliktoje klasėje daugiau gyvenime nesimokysiu. Pripažįstu – buvo išties nelengva ir praleidau daug valandų, kad gerai išlaikyčiau egzaminą. Tačiau buvo sąlyginai lengva, nes viskas buvo aišku. Turėjau receptą, kaip išlaikyti egzaminą. Tereikėjo kaip pakinkytam arkliui eiti pažymėta vaga ir tiek.

Visi sunkumai prasidėjo baigus mokyklą...

Kas išrašys receptą kaip gyventi?

Kas nutinka baigus mokyklą? Vienas mokinys su palengvėjimu atsipučia: „Pagaliau laisvė!“. Kitas įsitempia ir su nerimu ištaria: „O kas dabar?“. Džordžras Bernardas Shaw yra pasakęs „Laisvė – tai atsakomybė, štai kodėl tiek daug žmonių jos bijo“. Mokyklos pabaiga, nesvarbu tu pasirengęs tam ar ne, atneša savišvietos erą į tavo gyvenimą. Tampi pats sau mokytojas ir tai yra velniškai sunkus dalykas. Dvejetai bus daug skaudesni, nes juos rašys pats gyvenimas su realiomis pasekmėmis. Niekas netaisys klaidų ir nebebus kas prižiūri, kad nenusirašinėtum. Turėsi pats nuspręsti, kaip atsakysi į šiuos du klausimus:

1. Ar skaitysi knygas? – šis dar pakankamai lengvas;
2. Kurias knygas skaitysi? – šis jau galingas.

Pirmas klausimas atspindi bazinį pasirengimą toliau užsiimti savęs tobulinimu. Pradinį impulsą, užsidegimą. Antras klausimas parodo, kas tu per žmogus. Jau minėtas amazon man rodo, kad iš viso turi 22 599 315 knygų savo „lentynose“ – kurias iš jų pasirinksite? O rinktis reikės, nes jei hipotetiškai manysime, kad vienos jų storis yra 100 puslapių ir ją pavyks sugriaužti per 1 savaitę, tai visoms joms perskaityti jums prireiks 434 602 metų. Darosi dar įdomiau, kai suskaičiuoji, kiek iš viso gali tikėtis perskaityti knygų nuo mokyklos pabaigimo iki mirties. Statistikos departamentas teigia, kad vidutinė moterų gyvenimo trukmė Lietuvoje yra 77 metai, o vyrai tegyvena vidutiniškai 65 metus. Jei perskaitytumėte **net** po 1 knygą per savaitę, tai būdama moterimi nuo mokyklos baigimo įveiktumėte 3068 knygas, o būdamas vyru – 2444. Štai čia ir gyvenimo sunkumas. Tiek

visko daug, o tiek mažai laiko... Ir jau nebėra 13 klasės ir lietuvių kalbos pamokos joje, kur gautumėte rekomenduojamų perskaityti knygų sąrašą...

Jei jau skaitote „Aš ir Psichologija“, tai darau prielaidą, jog nespjaunate ir į knygų skaitymą ir į pirmą klausimą atsakėte teigiamai. Nebūsiu mokytoju ir nebaksnosiu pirštu, kurias knygas vertėtų skaityti. Verčiau apsilankykite www.leary.com, kurio autorius teparašė ten vieną sakinį, bet užtat kokį... „Galvok savo galva ir abejok autoritetais“.

1 investicija – knygos

Jei jau pažadėjau, kad nerašysiu apie konkrečias knygas, tai apie ką ruošiuosi rašyti? Apie tai, **kaip** reikia skaityti knygas.

1. Negailėti pinigų knygoms. Nes šie pinigai lieka jums tarp ausų ir jų jau niekas iš ten nepaims. Jei visgi gaila – viešosios bibliotekos abonentas man kainavo 3 lt, įsidarbinti knygyne ar bibliotekoje nieko nekainuoja, susidraugauti su knygyno darbuotoja ar bibliotekininke taip pat nieko nekainuoja.

2. Ne skaityti knygas, bet jas klausyti! Internetu apstu (ir dažnai nemokamai) audio knygų. Jų galite klausyti per savo ausinuką tvarkydami namus ar važiuodami į darbą dviračiu. Jei išbandysite ir šį „skaitymo“ būdą, nejučiomis imsite geriau kalbėti užsienio kalbomis (aišku, jei klausysite knygų užsienio kalba).

3. Išbandykite greitojo skaitymo kursus. Kiek sumokėtumėte, jei jus išmokytų skaityti 5 kartus greičiau nei skaitote dabar? Patikrinti savo skaitymo greitį galite čia: <http://www.mindgasmic.com/speed.htm>. Na, o pirmųjų internete rastų greitojo skaitymo kursų kaina siekė 400 Lt.

4. Išdrįskite skaityti kitomis kalbomis. Jei jau mokate skaityti angliškai, tai jums atsiveria 22 milijonai amazon knygų. Knygos išsirinkimo uždavinys tampa daug sunkesnis, tačiau kartu stipriai didėja tikimybė, kad tarp savo ausų padėsite kažką unikalios, išskirtinės ir galbūt būtent tai jums atneš didelį pelną po kelerių metų.

2 investicija – mokytojo radimas

Nors ir raginu tave, šio straipsnio skaitytojau, mąstyti savo galva, tačiau esu įsitikinęs, kad po mokyklos atsiveria tuštuma, kurią reikia kažkuo užpildyti. Mums reikia autoritetų, mokytojų, kurie vestų gyvenimo keliu. **Kuo protingesnis manai esąs, tuo mažesnė tikimybė, kad ko nors naujo išmoksi.** Prisimindamas mokyklą, ryškiausiai prisimenu ne išmoktas tiesas, t.y. dalyko turinį, tačiau mokytojus, kurie tų tiesų mokė. Vieni spindėjo ir tebespindi labai ryškiai mano gyvenime, kiti blankiau, trečius apskritai sunkiai teprisimenu. Apskritai atrodo, kad į mano gyvenimą tam tikrais laiko tarpais vis ateidavo mokytojai, pavesdavo kurį laiką mane šalia savęs ir išeidavo, tada ateidavo kiti ir vėl vedavo. Tokio atėjimo sėkmę lemia ir tai, ar jūs esate pasiruošęs priimti mokytoją į savo pasaulį. Ar leisitės jo vedami, ar sugebėsite priimti jo pasaulėžiūrą, ar matysite tai, ką mato jis ar tebebūsate pilnas savo prielaidų, požiūrių, įsitikinimų - ekspertiško?

Šiais internetizuotais laikais susitikimais su mokytojais (t.y. asmenimis, kurie gali pavesti jus kažkiek gyvenimo keliu) tapo daug paprastesni:

- blogai – didelę įtaką praeitais metais man padarė Timothy Ferris su savo knyga „The 4 Hour Workweek“. Tikiu, kad jis yra mano mokytojas ir galiu dėti galvą, kad jis pats to nežino... Skaitau jo blogą (<http://www.fourhourworkweek.com/blog>), ten ne tik galiu rasti šviežiausias jo mintis, tačiau ir nuotraukas iš jo gyvenimo, video įrašus. Lietuvoje tokie reiškiniai taip pat populiarėja. Iš rašytojo Tomo Staniulio knygos „Herbas ir Varlės“ kadais sužinojau apie miestelį Rojus, kurį sėkmingai aplankiau. Dabar gi galiu tikėtis sužinoti panašių dalykų daug greičiau (neberekia laukti naujos knygos), nes prenumeruoju šio vyruko blogą: <http://dipukas.blogas.lt/>.

- youtube – kiek sumokėtumėte, kad pamatytumėte kalbantį S. Freud, C.G. Jung, V. Satir, F. Perls, C. Rogers ir kitus? Ogi tereikia susimokėti abonentinį interneto mokestį. Išvardinau žymius psichologijos srities asmenis. Tikiu, kad nuėję į www.youtube.com rasite ten ir savo srities guru

bei prisiliesite prie jų labiau nei perskaite visą knygą. Juk čia kaip tame posakyje – geriau vieną kartą pamatyti, nei šimtą kartų išgirsti.

- susitikimai su mokytojais – mokykloje tai padaryti buvo labai lengva, nes jei jau ateidavai į pamoką, tai mokytojas beveik 100% atvejų irgi ateidavo. Dabar gi reikia pačiam imtis iniciatyvos, kad pavyktų susitikti su mokytoju. Ar verta? Perfrazuojant jau minėtą posakį – geriau vieną kartą paliesti, nei šimtą kartų pamatyti... Labai gražiai mokytojo ir mokinio susitikimas yra pavaizduotas filme „Malcolm X“ (1992 m., rež. Spike Lee). Malcolm X vaidinantis Denzel Washington negali sulaukyti ašarų ir pratarti žodžių pirmą kartą pamatęs savo mokytoją.

Mokytojas reikalingas mūsų gyvenime dėl poveikio, kurį tikimės, kad jis padarys. Kuo jis arčiau (skaitau – matau – liečiu), tuo didesnė tikimybė rimtam poveikiui. Kiek atsiverti ir kaip arti prieiti prie mokytojo – rinkti jums.

3 investicija – refleksija

Šis investavimo būdas nesusijęs su pinigais, nebent su tiek pinigų kiek reiktų popieriaus lapui ir pieštukui tam, kad užsirašyti atradimus, įžvalgas. Čia tereikia investuoti truputį savo laiko. Turiu omenyje savęs stebėjimą ir viso to apmąstymą. Tai yra arčiausiai „laiko sau“, kaip aš jį suprantu. Ramiai atsisėdi, nekeli jokių tikslų ar uždavinių ir paprasčiausiai skiri sau laiko bei žiūri, kas iškils. Leidi sau taip ramiai pabūti ir apmąstyti tai, kas kyla. 5 minučių tokiam apmąstymui gali ir neužtekti, skirkite bent 30.

Refleksija leidžia išvengti „užsiėmęs, užsiėmęs, užsiėmęs... miręs“ (vieno iš NLP įkūrėjų R. Bandlerio mintis) sindromo, kai mes nugyvename savo gyvenimą pastoviam užimtume, pastoviam bėgime, daryme, lėkime. Toks žmogus panašus į pelę, bėgančią nedidelio rato viduje. Jei paklaustume jo „Kur bėgi, žmogau?“, greičiausiai išgirstume „Netrukdyk, juk matai, kad bėgu“. Apskritai, mūsų gyvenimą galima suskirstyti į **turėjimą, darymą ir buvimą**. Nuo jautama šnibžda, kad daugelis mūsų aukojame buvimą dėl turėjimo ir darymo. O juk gyvename vieną vienintelį kartą. Kai gulėsime mirties patale, nesigailėsime, jog per mažai dirbome ar taip ir nenusipirkome Porsche. Gaila bus, kad senelis taip ir mirė, nespėjęs pasakyti, kaip jį myli, apkabinti ir pabučiuoti. Refleksijos esmė – išlyginti pusiausvyrą tarp turėjimo, darymo ir buvimo; įnešti daugiau harmonijos į kasdienę veiklą, ramybės, sutelktumo. Refleksija atneša žinojimą, ką ir kada reikia daryti. Sumažėja betikslis lėkimas.

Visko padaryti vis tiek nespėsite, tad sustokite, neskubėkite ir įvertinkite, kas jums svarbiausia ir ką norite per savo amželį nuveikti.

Pabaiga – arba kiek verta jūsų galva?

Esu sutikęs tokį posakį: „Jei kiekvienas susitvarkytume savo kiemą, tai pasaulis taptų tvarkingas“. Gandhi sakė, kad tu pats turi būti tuo pokyčiu, kurį nori matyti pasaulyje. Viskas prasideda tavo galvoje. Kiek ji išlavinta, išpuoselėta, išmokyta, kokia jos kompetencija, kiek ji sugeba, kiek ji žino. Ribas nusistatome kiekvienas sau. Vienam žiū ir mokyklos pakako, kitas gi nerimsta kol profesoriaus vardo neįgyja. Ir jei tvarkingą kiemą dar įmanoma suteršti, tai išpuoselėtą smegeninę jau labai sunku grąžinti į pradinę padėtį. Ką išmoksi – ant pečių nenešiosi.

Taigi, atsakymas paprastas – investuoti pirmiausia reikia į save. Nors Sokratas ir perspėjo apie žinių neišsemiamumą (Žinau, kad nieko nežinau) ir kuo daugiau žinau, tuo daugiau ir nežinau. Tačiau **kuo daugiau žinai, tuo daugiau gali**. O kuo daugiau galimybių turi patirti pasaulį, tuo daugiau pasaulio tavyje atsiranda.

Pabaigsiu V.Hugo žodžiais: „Mirtis – tai niekis, baisu negyventi“.